

10 september 2013

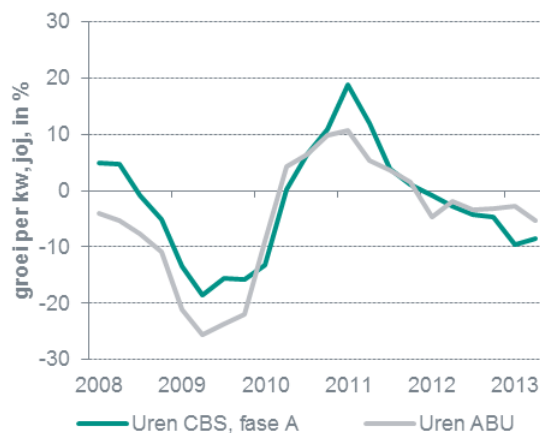
Uitzendmarkt geen graadmeter voor economisch herstel

- Resultaten uitzendbranche dalen al zes kwartalen op rij
- Zeer beperkte groei uitzendmarkt in 2014
- Groei komt later op gang door optimalisering inzet bestaande arbeidskrachten

Resultaten dalen al zes kwartalen op rij

Net als de ABU gaf het CBS onlangs aan dat het aantal uitzenduren in het tweede kwartaal van 2013 verder is gedaald.

Grafiek 1. Uitzenduren

Bron: CBS, ABU

Volgens het CBS is het aantal Fase A-uren (betreft uitzendkrachten niet in vaste dienst) met 8,6% gedaald, terwijl volgens de ABU het totaal aantal uitzenduren (voornamelijk Fase A) met 5,3 % is afgenomen. Hoewel de cijfers van de twee organisaties verschillen, is de trend identiek. Al zes kwartalen achtereen daalt het aantal uitzenduren. Ook wat de omzet betreft is sinds het begin van 2012 sprake van een voortdurende krimp. De slechte gang van zaken vormt een weerspiegeling van het ongunstige economische klimaat. Zo zijn bedrijven sterk terughoudend wat betreft investeringen en zijn consumenten minder bereidwillig om geld uit te geven aan goederen en diensten vanwege een druk op hun koopkracht en een laag vertrouwen in de economische ontwikkeling.

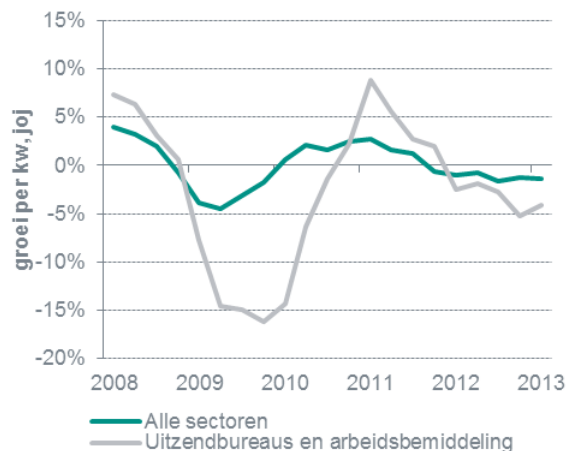
Het moge duidelijk zijn dat de eindvraag naar goederen en diensten van grote invloed is op de stemming en investeringsbereidheid van producenten, leveranciers en dienstverleners. Inmiddels is de ABU met cijfers over periode 8 (van 15 juli tot en met 11 augustus) gekomen. Daaruit blijkt dat het aantal uren verder is gedaald met 5% (j-o-j), na een afname van eveneens 5% in periode 7 (van 17 juni tot een met 14 juli).

In de uitzendsector wordt voor een financiële analyse onder meer naar de ontwikkeling van de bruto winst gekeken. Om een indruk te krijgen van de ontwikkeling van deze variabele is in grafiek 2 de ontwikkeling van de Bruto Toegevoegde Waarde (Bruto TW)¹ van de sector 'Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling' weergegeven. Deze is ook afgezet tegen de ontwikkeling van Bruto TW van alle sectoren in Nederland. Hoewel deze sector meer dan alleen de uitzendbranche omvat, vormt de ontwikkeling van de Bruto TW een goede graadmeter. Deze macro-economische meeteenheid kan grofweg worden gezien als het verschil tussen de reële

¹ De gezamenlijke Bruto TW van alle sectoren in Nederland maakt meer dan 90% uit van het Nederlandse Bruto Binnenlands Product (BBP). De rest van het BBP omvat posten die niet aan sectoren zijn toebedeeld zoals subsidies.

omzet en de kosten van ingekochte producten en (arbeids-) diensten. De Bruto TW dient ter

Grafiek 2. Bruto Toegevoegde Waarde

Bron: CBS

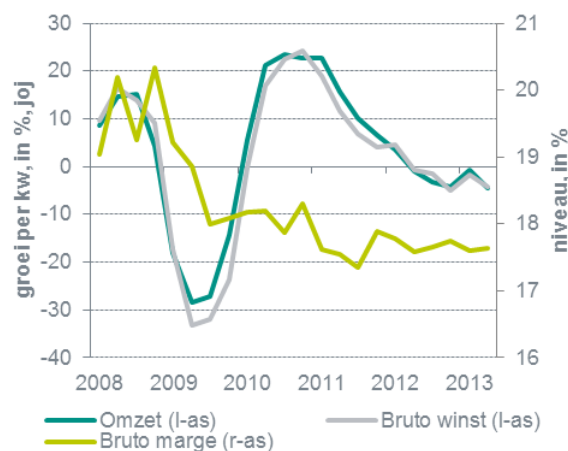
vergoeding van de geleverde arbeid door de eigen werknemers, de ingezette kapitaalgoederen en het verstrekte kapitaal door kapitaalverschaffers. Uit de grafiek komt naar voren dat de Bruto TW van de sector 'Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling' ook al zes kwartalen achtereenvolgens krimpt. Verder laat grafiek 2 zien dat het verloop van de Bruto TW van deze sector volatieler is dan dat van alle Nederlandse sectoren bij elkaar.

Ook grote vier in verdrinking

Recentelijk publiceerden de grote vier uitzendbedrijven (Randstad, USG People,

Manpower en Adecco) hun 2^e kwartaal cijfers. De gezamenlijke omzet en brutowinst daalden met respectievelijk 4,5% en 4,2% in deze periode. In grafiek 3 is het verloop over een langere termijn weergegeven, waarbij ook de bruto marge is meegenomen.

Grafiek 3. Resultaten grote vier

Bron: kwartaalcijfers grote vier, ABN AMRO Economisch Bureau

Uit grafiek 3 komt naar voren dat sinds eind 2010/begin 2011 de groei van zowel de omzet als de bruto winst zich neerwaarts beweegt. In het tweede kwartaal van 2012 slaat de groei om in een daling. De branche zelf geeft aan dat de pricing power nagenoeg is weggeëbd. Verder valt op dat de bruto marge zich nog niet heeft hersteld sinds de grote recessie. Wel lijkt de bodem te zijn bereikt nu de bruto marge van de

grote vier uitzenders sinds het begin van 2011 schommelt in een relatief nauwe bandbreedte van 17% tot 18%. De vier grote uitzendbedrijven zijn wat hun resultaten betreft vooral afhankelijk van de Europese markt. Gezien de voortdurende crisis in dit gebied in de afgelopen jaren is het niet zo vreemd dat ook zij in totaal een veer hebben moeten laten. Wel moet worden opgemerkt dat de ontwikkeling per individueel bedrijf verschilt. Hier is binnen de context van deze notitie verder geen aandacht aan geschonken.

Groei administratieve sector blijft uit

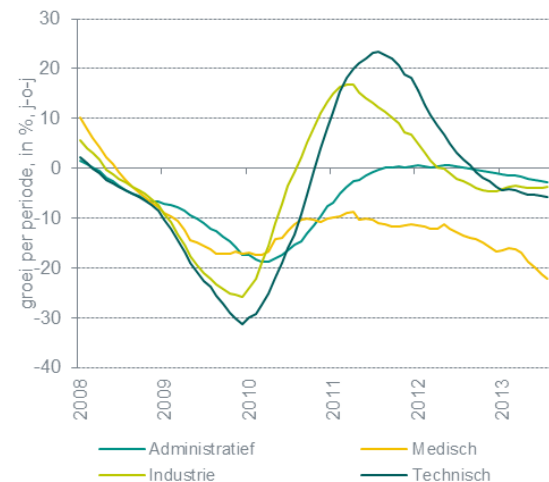
Uit de cijfers van de ABU blijkt dat in de 8^e periode (van 15 juli tot en met 11 augustus) van 2013 alle onderscheiden sectoren een daling van het aantal uitzendingen noteerden. Wederom spande de medische sector met een afname van 31% (j-o-j) de kroon. Naast de voortdurende bezuinigingen speelt mee dat uitzendkrachten voor medische instellingen goedkoper zijn geworden dan zzp'ers. Zorginstellingen mogen namelijk de BTW die over uitzendkrachten wordt betaald, niet langer meer aftrekken. Terwijl het aantal uren in de medische sector enorm daalde, lieten de administratieve, industriële en technische sector dalingen zien van respectievelijk 5%, 3%, en 7% in de 8^e periode van dit jaar.

In grafiek 4 zijn de uitzendingen per sector gecorrigeerd voor seizoensinvloeden door uit te

gaan van voortschrijdende gemiddeldes die elk dertien periodes omvatten.

Grafiek 4. Uitzenduren naar sector

13 periodes voortschrijdende gemiddeldes

Bron: ABU, ABN AMRO Economisch Bureau

Het zal geen verrassing zijn dat het aantal uitzenduren in de medische sector trendmatig daalt. Wat de grafiek echter ook duidelijk aangeeft, is dat het met het uitzendvolume in de administratieve sector ook niet goed zit. Sinds de 3^e periode van 2010 neemt de krimp weliswaar af, maar een echte omslag naar de groeizone heeft nog niet plaatsgevonden. In tegendeel zelfs; na enkele periodes van groei rond de 0-lijn is er al weer een jaar sprake van een toenemende krimp. De malaise in het administratieve segment heeft te maken met

overheidsbezuinigingen en het rationalisatieproces binnen de financiële dienstverlening en de professionele dienstverlening zoals de advocatuur. Alleen de industriële en technische sector hebben sinds de grote recessie periodes van stevige groei laten zien, maar deze sectoren kampen inmiddels al weer meer dan een jaar met een daling van het uitzendvolume.

Zeer beperkte groei uitzendmarkt in 2014

De gang van zaken in het uitzendwezen is nauw verweven met de economische ontwikkeling. Voor Nederland wordt verwacht dat de economie in de laatste twee kwartalen van dit jaar groeit (k-o-k) waarmee de periode van recessie wordt verlaten. Voor geheel 2013 moet echter wel rekening worden gehouden met een daling van de economie met 1,1%. De economie zal in 2014 geleidelijk verder groeien. Maar mede vanwege de recent aangekondigde bezuinigingsmaatregelen (EUR 6 miljard) van de Nederlandse overheid, gaat ABN AMRO Economisch Bureau ervan uit dat de economie met maar een schamele 0,4% toeneemt in 2014. De groei in 2014 komt hierbij volledig voor rekening van de export. Investerings blijven op de 0-lijn, terwijl zowel de overheidsconsumptie als de particuliere consumptie daalt. De beperkte groei van het BBP kan echter niet voorkomen dat de werkloze beroepsbevolking in 2014 toeneemt, zoals dat recentelijk ook door

het CPB werd voorspeld. Dit is ongunstig voor de sector. Alleen het door de overheid gelanceerde banenplan² zou de toename van de werkloze beroepsbevolking kunnen mitigeren, maar het is te vroeg om te bepalen hoeveel banen dit oplevert, omdat in de meeste sectoren werkgevers- en werknemersorganisaties hun plannen nog moeten inleveren.

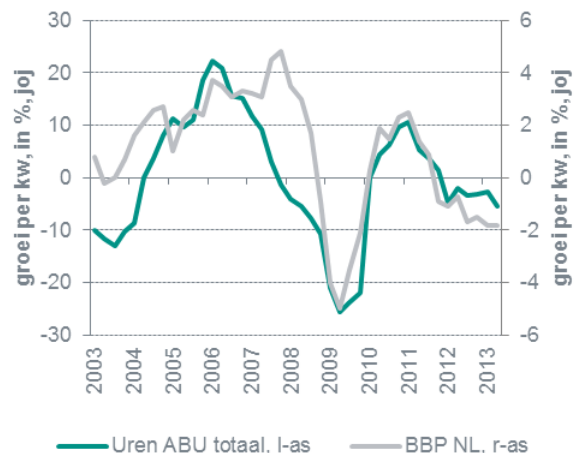
Niet alleen de verwachte economische groei maar ook het moment waarop en het tempo waarmee de uitzendmarkt daar op reageert, is bepalend voor de ontwikkeling van de vraag naar uitzenduren. Om hier meer inzicht in te krijgen hebben wij het verloop van de ABU uitzenduren naast de ontwikkeling van het Nederlandse BBP gezet in grafiek 5.

In de aanloop naar de grote recessie in 2009 zien we dat de groei van het aantal uitzenduren al begint te dalen voordat het BBP dat doet. Het aantal uitzenduren raakt ook eerder in de min. Bij een (naderende) neergaande beweging van de economie ontdoen ondernemers zich het eerst van flexibele werknemers voordat vaste krachten de wacht wordt aangezet. Dit wordt door alle deskundigen onderkend. Deze beweging is minder evident in de periode na eind 2010/begin 2011. Echter deze periode kan

² Het kabinet trekt voor 2014 en 2015 EUR 600 miljoen uit aan subsidies voor plannen waaraan sectoren zelf tenminste hetzelfde bedrag moeten bijdragen.

niet echt als maatstaf worden gebruikt gezien de uitzonderlijke situatie van een dubbele dip en zelfs een even dreigende triple dip. Of de

Grafiek 5. Uitzenduren en BBP

Bron: CBS, ABU, ABN AMRO Economisch Bureau

uitzendbranche voorop loopt wanneer de economie aantrekt, daar zijn de meningen onder deskundigen wel over verdeeld. Onze grafiek bevestigt deze aanname niet. Uit de grafiek blijkt zelfs dat de uitzenduren iets achter lopen op de economie in de fase dat het economische dal wordt verlaten. Wellicht proberen ondernemers in de aanloop naar een verbetering van de economische omstandigheden eerst de bestaande werkkrachten beter te benutten. Dit stemt overeen met de terughoudendheid die ondernemers, vooral in de industrie, momenteel betrachten bij het plegen van investeringen als

gevolg van de nog steeds bestaande onderbezetting; eerst de capaciteit volledig benutten voordat er nieuwe machines worden aangeschaft.

Gezien de verwachte magere economische groei in de periode tot ultimo 2014, en het achterlopen van de uitzendmarkt bij een economisch herstel, verwacht ABN AMRO Economisch Bureau dat het aantal uitzenduren voor geheel 2013 met 3% daalt en in 2014 hooguit uitkomt op een groei van 0,5%.

Economisch Bureau | Nederland

Contactgegevens ABN AMRO | Economisch Bureau:

	Aandachtsgebied	Telefoonnummer:	E-mailadres:
Jacques van de Wal (hoofd)	Algemeen	020 628 0499	jacques.van.de.wal@nl.abnamro.com
Eric Huliselan	Zakelijke dienstverlening	020 628 2138	eric.huliselan@nl.abnamro.com
Casper Burgering	Industrie (w.o. industriële metalen)	020 383 2693	casper.burgering@nl.abnamro.com
Nadia Menkveld	Transport & Logistiek	020 628 6441	nadia.menkveld@nl.abnamro.com
Thijs Pons	Agrarisch, Food	020 628 6437	thijs.pons@nl.abnamro.com
Mathijs Deguelle	Retail, Leisure	020 344 2179	mathijs.deguelle@nl.abnamro.com
Hans van Cleef	Olie & Gas	020 343 4679	hans.van.cleef@nl.abnamro.com
Madeline Buijs	Bouw, Real Estate	020-383 8201	madeline.buijs@nl.abnamro.com
Theo de Kort	Informatieanalist, Autohandel	020 628 0489	theo.de.kort@nl.abnamro.com
Ingrid Kroeze	Research ondersteuning	020 383 5161	ingrid.kroeze@nl.abnamro.com

Disclaimer

This document has been prepared by ABN AMRO. It is solely intended to provide financial and general information on the energy market. The information in this document is strictly proprietary and is being supplied to you solely for your information. It may not (in whole or in part) be reproduced, distributed or passed to a third party or used for any other purposes than stated above. This document is informative in nature and does not constitute an offer of securities to the public, nor a solicitation to make such an offer.

No reliance may be placed for any purposes whatsoever on the information, opinions, forecasts and assumptions contained in the document or on its completeness, accuracy or fairness. No representation or warranty, express or implied, is given by or on behalf of ABN AMRO, or any of its directors, officers, agents, affiliates, group companies, or employees as to the accuracy or completeness of the information contained in this document and no liability is accepted for any loss, arising, directly or indirectly, from any use of such information. The views and opinions expressed herein may be subject to change at any given time and ABN AMRO is under no obligation to update the information contained in this document after the date thereof.

Before investing in any product of ABN AMRO Bank N.V., you should obtain information on various financial and other risks and any possible restrictions that you and your investments activities may encounter under applicable laws and regulations. If, after reading this document, you consider investing in a product, you are advised to discuss such an investment with your relationship manager or personal advisor and check whether the relevant product –considering the risks involved- is appropriate within your investment activities. The value of your investments may fluctuate. Past performance is no guarantee for future returns. ABN AMRO reserves the right to make amendments to this material.

© ABN AMRO, 2013